A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2004. december 2. *

A C-398/03. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,

amelyet a Helsingin hallinto-oikeus (Finnország) a Bírósághoz 2003. szeptember 24-én érkezett 2003. szeptember 22-i határozatával terjesztett elő

az **E. Gavrielides Oy**

által indított eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Lenaerts (előadó bíró) tanácselnök, J. N. Cunha Rodrigues és K. Schiemann bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

* Az eljárás nyelve: finn.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. szeptember 16-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— az E. Gavrielides Oy képviseletében E. Gavrielides,

— a görög kormány képviseletében K. Marinou és V. Kontolaimos, meghatalmazotti minőségben,

— a finn kormány képviseletében A. Guimaraes-Purokoski, meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében E. Paasivirta, B. Doherty és P. Aalto, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2004. szeptember 23-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2000. június 22-i 2000/42/EK bizottsági irányelvvel (HL L 158., 51. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 29. kötet, 209. o.)

módosított, egyes növényi eredetű termékekben — többek között a gyümölcsökben és zöldségekben —, illetve azok felületén található peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékének meghatározásáról szóló, 1990. november 27-i 90/642/EGK tanácsi irányelv (HL L 350., 71. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 11. kötet, 68. o., a továbbiakban: 90/642 irányelv) értelmezésére irányul.

2 Ezt a kérelmet az E. Gavrielides Oy társaság (a továbbiakban: Gavrielides) és a finn vámhatóság között folyamatban lévő eljárásban nyújtották be, miután ez utóbbi határozataival megtiltotta a Gavrielidesnek szőlőlevelek finnországi importját.

A jogi háttér

3 A 90/642 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének első albekezdése ekként rendelkezik:

„Ezt az irányelvet az I. melléklet 1. oszlopában meghatározott csoportokba tartozó termékek tekintetében — amelyekhez a 2. oszlop tartalmaz példákat — kell alkalmazni, amennyiben az ezekbe a csoportokba tartozó termékek, vagy a termékeknek a 3. oszlopban leírt részei egyes peszticid-szermaradványokat tartalmazhatnak."

4 A 90/642 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése szerint:

„A csoportokban szereplő termékek, vagy adott esetben ezek részei forgalomba hozataluk időpontjától nem tartalmazhatnak a II. mellékletben említett listán meghatározottnál magasabb mértékű peszticid-szermaradványokat." [Helyes fordítása: Az 1. cikkben említett csoportokba tartozó termékek vagy adott esetben e termékek részei, forgalomba hozataluk időpontjától, nem tartalmazhatnak a II. mellékletben említett listán meghatározottnál magasabb mértékben peszticid-szermaradványokat.]

5 A 90/642 irányelv I. melléklete a hivatkozott irányelv 1. cikkében említett termékcsoportok és termékek listáját tartalmazza.

6 E melléklet 1. oszlopában szerepel többek között a bogyós gyümölcsök csoportja. Az e csoportba tartozó termékek között a 2. oszlopban feltüntetik a csemege- és a borszőlőt. A 3. oszlop szerint a peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékét „az egész termék" tekintetében kell alkalmazni, „a [...] csésze és a szár eltávolítása után".

7 E melléklet 1. oszlopában szerepel a leveles zöldségek és fűszernövények csoportja is. Az e csoportba tartozó termékek között a 2. oszlopban feltüntetik a fűszernövényeket. A 3. oszlop szerint a peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékét „az egész termék" tekintetében kell alkalmazni, „az elhalt külső levelek, gyökerek és (esetleges) talaj eltávolítása után".

8 A 90/642 irányelv II. melléklete határozza meg a hivatkozott irányelv 1. cikkében említett különféle termékekben vagy termékrészekben található peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékét. Ebben többek között a bogyós gyümölcsök csoportjában a csemege- és a borszőlő, valamint a leveles zöldségek és fűszernövények csoportjában a fűszernövények alcsoport szerepel. Ez utóbbi alcsoport termékek felsorolását tartalmazza: turbolya, metélőhagyma, petrezselyem, zellerlevél, valamint egyéb fűszernövények.

9 A II. melléklet a csemege- és a borszőlőben található klórpirifosz megengedett legmagasabb mértékét 0,5 mg/kg-ban, a fűszernövények esetében pedig 0,05 mg/kg-ban határozza meg.

10 Ugyanez a melléklet a csemege- és a borszőlőben található fenarimol megengedett legmagasabb mértékét 0,3 mg/kg-ban, a fűszernövények esetében pedig 0,02 mg/kg-ban határozza meg.

11 A 90/642 irányelvet a Kereskedelmi és Ipari Minisztérium zöldségek, gyümölcsökben, gabonafélékben, tojásban és tojásból készült termékekben található peszticid megengedett legmagasabb mértékéről szóló 896/1999 határozata ültette át a finn jogba.

12 E határozat 3. cikkének (1) bekezdése a peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértéke meghatározásának kérdésében a hivatkozott határozat mellékletében feltüntetett anyagok listájára utal. Ez a lista a szőlőben, ill. a fűszernövényekben található klórpirifosz és fenarimol megengedett legmagasabb mértékére nézve a jelen ítélet 9. és 10. pontjában írt mértékeket tartalmazza.

A jogvita alapjául szolgáló tényállás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 A Gavrielides 2002 márciusában egy tétel göngyölt szőlőlevélbe töltött rizst, 2002 júliusában pedig egy tétel sós lében pácolt szőlőlevelet kívánt Finnországba importálni.

14 A finn vámhatóság laboratóriuma a peszticid-szermaradványok mértékének meghatározása végett mintát vett e termékekből, és a töltött szőlőlevélben 0,28 mg/kg klórpirifoszt, a sós lében pácolt szőlőlevélben 0,11 mg/kg klórpirifoszt és 0,14 mg/kg fenarimolt mutatott ki.

15 E vizsgálat eredménye nyomán a finn vámhatóság — abból kiindulva, hogy a peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékére vonatkozó szabályozás alkalmazása során a szőlőlevél a leveles zöldségek és fűszernövények csoportjába és azon belül is a fűszernövények közé tartozik — 2002. július 29-i és augusztus 12-i határozatával megtiltotta e termékek behozatalát, kivitelét, viszonteladási célú birtokban tartását, ajándékozását és bármely egyéb címen történő átruházását, mert az e termékekben kimutatott peszticid-szermaradványok mértéke meghaladta a klórpirifosz- és fenarimol-szermaradványok fűszernövények esetében megengedett legmagasabb mértékét.

16 A Gavrielides a finn vámhatóság e határozatainak megsemmisítése iránt keresetet indított a Helsingin hallinto-oikeus előtt.

17 Megállapítva, hogy e tárgyban a nemzeti szabályozás megegyezik a közösségi szabályozással, a Helsingin hallinto-oikeus úgy véli, hogy az alapügy eldöntése attól a kérdéstől függ, hogy úgy kell-e értelmezni a 90/642 irányelvet, hogy az kötelezően előírja a szőlőlevélben található klórpirifosz- és fenarimol-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékét.

18 Mivel ebben a kérdésben nem volt kialakult ítélkezési gyakorlat, a Helsingin hallinto-oikeus felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Helyes-e az egyes növényi eredetű termékekben — többek között a gyümölcsökben és zöldségekben —, illetve azok felületén található peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékének meghatározásáról szóló, módosított 1990. november 27-i 90/642/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (1) bekezdését akként értelmezni, hogy az a szőlőlevélre is alkalmazandó?

2) Ha igen:

a) Helyes-e az irányelv I. mellékletét akként értelmezni, hogy a szőlőlevél a »leveles zöldségek és fűszernövények« termékcsoportba, II. mellékletét pedig akként, hogy a szőlőlevél az »egyéb [fűszernövények]« közé sorolandó?

b) Ha a szőlőlevél nem sorolható az »egyéb [fűszernövények]« közé, melyik termékkategóriába és melyik rovatba helyes sorolni?"

A Bíróság álláspontja

19 Kétségtelen, hogy a szőlőlevelet sem a 90/642 irányelv, sem annak mellékletei nem említik.

20 A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy — függetlenül az említés hiányától — akként kell-e értelmezni a 90/642 irányelvet, hogy az a szőlőlevélre alkalmazandó, és ha igen, akkor mely termékkategóriába és rovatba helyes ezt a terméket sorolni.

21 E tekintetben fel kell idézni, hogy a 90/642 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése, amely az irányelv tárgyi hatályát határozza meg, az irányelv I. mellékletében felsorolt csoportokba tartozó termékeket „példáknak" minősíti. Ezenkívül ugyanezen irányelv

II. mellékletében az első oszlop címe: „Az érintett növénycsoportok és növényi termékek, amelyekre az SZMÉ [helyes fordítása: szermaradványok maximális értéke] vonatkozik", és a termékcsoportok vagy -alcsoportok jó része a termékek felsorolásának végén „Egyéb" rovatot is tartalmaz.

22 Ebből az következik, hogy — amint azt, a Gavrielides és a görög kormány elsődleges álláspontjától eltérően, a finn kormány és az Európai Közösségek Bizottsága állítja — az a körülmény, hogy valamely terméket a 90/642 irányelv mellékletei nem említenek, önmagában még nem zárja ki, hogy a termékre az irányelv alkalmazandó legyen. Azonban meg kell még vizsgálni, hogy a peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékére vonatkozó szabályozás tekintetében a kérdéses termék köthető-e a 90/642 irányelvben kifejezetten említett termékhez vagy termékcsoporthoz.

23 Ehhez a vizsgálathoz figyelembe kell venni ezen irányelv általános célját, ami annak első hat preambulumbekezdése szerint, amint ezt a főtanácsnoki indítvány 32. és 33. pontja is felidézi, egyfelől a Közösségben a növénytermesztés hozama és a közösségi mezőgazdasági termelékenység biztosítása végett a növények és a növényi termékek kártevőktől és gyomnövényektől való hatékony védelme szükségességének, másfelől az emberi és állati egészségnek, valamint a környezetnek a peszticidek káros hatásaitól való védelme szükségességének az összeegyeztetésében áll.

24 Következésképpen, a 90/642 irányelv mellékleteiben nem említett valamely terméknek a mellékletekben szereplő valamely termékcsoportba vagy -alcsoportba való besorolása, mint azt a Bizottság az írásbeli észrevételeiben előadta, azt feltételezi, hogy a nem említett termék tekintetében a jelen ítélet előző pontjában írt két követelmény mérlegelésén alapuló tudományos értékelés már megtörtént, és az arra az eredményre vezetett, hogy e kettős követelmény szempontjából az érintett termékre nézve alkalmazható az azon termékcsoportban vagy -alcsoportban található peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértéke, amelyikbe a termék besorolását tervezik.

25 Az előzetes tudományos értékelés szükségességét megerősíti a 90/642 irányelv tizenharmadik preambulumbekezdése, miszerint a peszticid-szermaradványokra vonatkozó kötelező maximális értékek meghatározása „hosszadalmas műszaki megfontolást igényel" [helyes fordítása: hosszadalmas technikai vizsgálatot igényel].

26 Az alapügyet illetően fel kell idézni, hogy a Bizottság tájékoztatása szerint máig nem készült semmiféle tudományos értékelés a peszticidek szőlőlevélre gyakorolt hasznos és káros hatásairól, ezért a szőlőlevél sem a finn kormány kívánságának megfelelően, azaz a leveles zöldségek és fűszernövények csoport fűszernövények alcsoportjának „Egyéb" rovatába, sem a Gavrielides és a görög kormány másodlagos álláspontjának megfelelően, azaz a bogyós gyümölcsök csoport csemege- és borszőlő alcsoportjába nem sorolható be.

27 A szőlőlevél és a fűszernövények alcsoport közötti állítólagos kapcsolat lehetőségét illetően hozzá kell tenni, hogy a 90/642 irányelv I. és II. mellékletében példaként említett fűszernövényektől — azaz a turbolyától, a metélőhagymától, a petrezselyemtől és a zellerlevéltől — a szőlőlevél alaktani felépítésében, fogyasztási módjában, termelésének és a kártevőknek való kitettségének feltételeiben különbözik, és ez a szőlőlevélre nézve — tudományos alap hiányában – kizárja a fűszernövényekben található peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékének alkalmazását.

28 Érvelésének alátámasztásául a finn kormány „A 90/642/EGK tanácsi irányelv mellékletében fel nem sorolt (csekélyebb jelentőségű) termények osztályozása" [nem hivatalos fordítás] [Classification of (minor) crops not listed in the Appendix of Council Directive 90/642/EEC] című dokumentumra hivatkozik, amelynek 107. és 108. oldalán a szőlőlevelet a fűszernövények közé sorolják.

29 Ez a dokumentum az 1997. július 22-i „Iránymutatás a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 91/414/EGK irányelv II. melléklete A részének 6. pontjában és III. melléklete A részének 8. pontjában említett szermaradványokra vonatkozó adatok gyűjtéséhez" [nem hivatalos fordítás] (Guidelines for the generation of data concerning residues as provided in Annex II, part A, section 6 and Annex III, part A, section 8 of Directive 91/414/ECC concerning the placing of plant protection products on the market) című bizottsági útmutató melléklete.

30 Azonban a dokumentum, amire a finn kormány hivatkozik, nem vonja kétségbe a fenti elemzést.

31 Ugyanis, mint az a Bizottság tájékoztatásából kitűnik, ez a dokumentum kizárólag a Bizottság szolgálatainak álláspontját tükrözi, nem pedig a kérdésben még állást nem foglalt növény-egészségügyi állandó bizottságét. Így a javasolt besorolást semmilyen tudományos értékelés nem támasztja alá.

32 Ezenkívül, mint azt a hivatkozott dokumentumot mellékletként tartalmazó, 1997. július 22-i útmutató feltünteti, ennek a besorolásnak pontos jogi háttere van, mégpedig a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló, 1991. július 15-i 91/414/EGK irányelv (HL L 230., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 11. kötet, 332. o.).

33 Ezen irányelv I. melléklete listát tartalmaz a növényvédő szerekben való felhasználásra engedélyezett anyagokról. A 90/642 irányelvtől eltérően azonban nem állapítja meg a szermaradványok megengedett legnagyobb mértékét azokban a hatóanyagokban, amelyekre vonatkozik. Mint azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben

előadta, a 91/414 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése az ilyen anyagokat tartalmazó növényvédő szerek forgalomba hozatala — érintett tagállam általi — előzetes engedélyeztetésének elvét fogalmazza meg, és ha a tagállam ideiglenesen meghatározta a szermaradványok megengedett legnagyobb mértékét, akkor köteles azt a Bizottsággal, elfogadhatósági vizsgálat végett, közölni.

34 Így a szőlőlevél fűszernövények közé történő, a jelen ítélet 28. pontjában említett dokumentumban javasolt besorolása, mint ez azoknak az „Iránymutatásoknak" a címéből kiderül, amelyeknek ez a dokumentum a melléklete, új hatóanyagnak a 91/414 rendelet I. mellékletébe való felvétele iránti kérelem vagy növényvédő szer forgalomba hozatalának engedélyezése iránti kérelem esetén a kérdéses hatóanyagnak vagy terméknek a kezelt termékekben, élelmiszerekben vagy állati takarmányokban, vagy azok felületén lévő szermaradványait érintő, ellenőrzött kísérletek során gyűjtött adatok előterjesztésére vonatkozik, a 91/414 rendelet II. melléklete A része 6. pontjának és III. melléklete A része 8. pontjának megfelelően.

35 Erre a besorolásra csupán a hatóanyagok és növényvédő szerek szermaradványainak élelmiszerekre és kezelt termékekre gyakorolt hatásaira vonatkozó kísérleti eredmények adatainak a 91/414 irányelv szerinti gyűjtése végett volt szükség, és tudományos alap hiányában az nem terjeszthető ki a 90/642 irányelv alkalmazási területére, a peszticid-szermaradvány megengedett legmagasabb mértékének megállapítására.

36 Ebből az következik, hogy a 90/642 irányelv alapján a szőlőlevél nem sorolható a fűszernövények közé.

37 Ami a szőlőlevél szőlőként történő besorolásának állítólagos lehetőségét illeti, fontos egyrészt felidézni, hogy a „csemege- és borszőlő" alcsoport egyfelől a „csemegeszőlőt", másfelől a „borszőlőt" tartalmazza. „Egyéb" rovatot az alcsoport nem tartalmaz, így az ebbe az alcsoportba tartozó termékek felsorolását kimerítőnek tekinthetjük, ez pedig kizárja, hogy ide soroljunk további termékeket, mint például a szőlőlevelet.

38 Másrészt helytálló az az észrevétel, hogy a „bogyós gyümölcsök" csoportban, ahová a „csemege- és borszőlő" alcsoport is tartozik, a peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértéke a 90/642 irányelv I. melléklete harmadik oszlopának megfelelően „az egész termékre" vonatkozik. Ez a pontosítás az adott bogyós gyümölcstől elválasztott növényi részeknek, mint például a szőlőlevélnek a fent hivatkozott termékcsoportba való felvételét kizárja.

39 Harmadrészt, ezzel az értelmezéssel szemben állnak a szőlőlevél és a szőlő közötti különbségek. Ugyanis azonkívül, hogy fogyasztásuk módja jelentősen eltér, e két termék különbözik — mint azt a Bizottság írásbeli észrevételében előadja — alaktani felépítésében és így peszticidszermaradvány-megtartó képességében, valamint betakarítási feltételeiben, így kártevőknek való kitettségének tartamában is.

40 Ebből az következik, hogy a 90/642 irányelv alapján a szőlőlevél nem sorolható a csemege- és borszőlők közé.

41 A fentiekben kifejtettek alapján akként kell állást foglalni, hogy a 90/642 irányelv a szőlőlevélre nem alkalmazható.

42 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság részére adandó válasz az, hogy a 90/642 irányelv a szőlőlevélre nem alkalmazható.

A költségekről

43 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt függőben lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségek viseléséről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A 2000. június 22-i 2000/42/EK bizottsági irányelvvel módosított, egyes növényi eredetű termékekben — többek között a gyümölcsökben és zöldségekben —, illetve azok felületén található peszticid-szermaradványok megengedett legmagasabb mértékének meghatározásáról szóló, 1990. november 27-i 90/642/EGK tanácsi irányelv a szőlőlevélre nem alkalmazható.

Aláírások